Vastaus kirjalliseen kysymykseen toimeentulotuen hakemiseen liittyvistä ongelmista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Leena Meren /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 42/2016 vp:

> *Onko asianomainen ministeri tietoinen toimeentulotuen hakemiseen liittyvistä, perusteluissa mainituista ongelmista,*
> *minkälaisiin toimenpiteisiin ministeri aikoo ryhtyä ongelmien minimoimiseksi ja*
> *miten ministeri varmistaa toimeentulotukeen oikeutettujen, omin avuin pärjäämättömien löytämisen ja tunnistamisen sekä avun piiriin saattamisen?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:
Perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksaminen siirtyvät Kelan hoidettavaksi vuoden 2017 alussa. Toimeentulotukilain tätä tarkoittava muutos hyväksyttiin eduskunnassa 12.3.2015. Muutoksen taustalla on tarve vähentää kuntien tehtäviä ja velvoitteita. Uudistuksella tavoitellaan myös sitä, että perustoimeentulotukea hakevat asiakkaat olisivat keskenään mahdollisimman yhdenvertaisessa asemassa. Tarkoituksena ei ole muuttaa toimeentulotuen tasoa eikä tuen myöntämisperusteita.

Uudistuksen jälkeen Kela ratkaisee oikeuden perustoimeentulotukeen ja toimittaa täydentävää ja ehkäisevää tukea koskevat hakemukset kuntaan. Kelan katsotaan valtakunnallisena toimijana pystyvän kuntia tehokkaammin huolehtimaan tarvittavan tuen myöntämisestä. Kelan käytettävissä ovat esimerkiksi asiakkaiden tiedot useista kansallisista järjestelmistä, mikä vähentää asiakkaan tarvetta esittää tositteita hakemuksen yhteydessä. Samoin vähentyy tarve toimeentulotuen takaisinperintään. Asiakkaan ollessa yhteydessä Kelaan missä tahansa asiassa Kelan palveluneuvojien tehtävä on kartoittaa asiakkaan palvelutarve. Myös Kelan etuuskäsittelijä voi asiakkaaseen yhteydessä ollessaan kartoittaa palvelutarpeen. Tarvittaessa asiakasta ohjataan hakemaan etuuksia tai asiakasta autetaan panemaan etuus vireille. Sosiaalihuoltolain 35 §:n mukaan Kelan tulee jo nykyisin toiminnassaan ohjata ja motivoida arvionsa mukaan sosiaalihuollon tarpeessa olevia asiakkaitaan kunnan sosiaalihuollon piiriin ja tarvittaessa ottaa yhteyttä kuntaan asiakkaan puolesta. Toimeentulotukilain 4 § 3 momentti asettaa Kelalle ja kunnalle yhteistyövelvoitteen toimeentulotuen tarkoituksen toteuttamiseksi.

Kelan käynnistämän Toimeentulotuki 2017 -hankkeen tavoitteena on suunnitella ja toimeenpanna siirto asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti. Kuluvan vuoden lopussa Kelan toimistojen, verkkopalvelun ja puhelinpalvelujen piiriin siirtyy kunnista lähes 300 000 toimeentulotukiasiakasta. Uudistus edellyttää tiiviimpää yhteistyötä ja tiedonkulkua kuntien ja Kelan välillä. Kela rakentaa kuntien sosiaalityötä palvelemaan eTotu-nimisen palvelun, jonka välityksellä kuntiin saadaan tieto asiakkaan sosiaalityön tarpeesta.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 42/2016 vp

Kelan ja kuntien yhteistyön toimintamallit luodaan vuoden 2016 aikana. Yhteisenä tavoitteena on hoitaa siirto mahdollisimman joustavasti siten, että asiakkaat siirtyvät luontevasti asioimaan Kelan järjestelmiin. Asiakkaista lähes 70 % saa Kelan asumistukea ja yli 40 % työttömyysturvaa.

Vuoden 2017 alusta tuenhakijalla on oikeus päästä keskustelemaan perustoimeentulotukeen liittyvistä asioista Kelan toimihenkilön kanssa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä pyynnöstään.

Ensi vuonna hakijakohtaista harkintaa edellyttävät täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki säilyvät edelleen kunnissa lähinnä sosiaalityöntekijöiden tehtävänä. Toimeentulotukeen säädetyt hakemuksen käsittelyä ja sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan puheille pääsyä koskevat määräajat ja niiden noudattamisen valvonta pysyvät voimassa. Toimeentulotuen tarpeesta riippumaton sosiaalityö ja sosiaaliohjaajan palvelut säilyvät maksuttomina ja kaikille avoimina.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on saanut tehtäväksi arvioida toimeentulotuen uudistuksen vaikutuksia asiakkaille, sosiaalityölle ja muulle palvelujärjestelmälle. Tutkimushanke toteutetaan vuosina 2015-2018. Hanke on tuottanut muun muassa raportin keinoista turvata asiakkaan tarvitsemat sosiaalityön palvelut.

Helsingissä 9.3.2016

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula